

תורה אור השלם

ד:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מעיקרא דדינא פירבא שבן יוצאת בכסף. ה"ה דמזי למינקט שכן יולאת בשש ויוצל וסימנין אלא ינחא ליה למפרך פירכא דשייכא אף בשפחה כנענית דהוה מזי למיעבד ק"ו משפחה כנענית דלא שייכי פירכא דסימנים ושש ויוצל הקשה ה"ר יעקב מאורלייני"ש אכתי למה לי כי יקח נהי

דלא מזי יליף מק"ו מ"מ נילף מהיקישא שהקישא לאמה העזריה מואס אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת כדאיתא לקמן (דף טו.) ואמה העזריה נפקא לן לקמן (דף עד:) שנקנית בכסף מוהפדה ומה אמה נקנית בכסף אף אשה נקנית בכסף דאין משיצין על^ט ההיקש וי"ל דאי מהיקש לחוד ה"א דלא סגי בפרוטו עד שהיא צ' פרוטות כדצעינן באלמה העזריה כדמוכח לקמן^ט ורצינו נתנאל מירץ כיון דלא ידענו דלמה העזריה אינו דין שקישה אלא מוהפדה דהואיל ויולאה בכסף נקנית בכסף לא ילפי' מיינה קנין של אשה לפי שצנייאתה אינה יולאה בכסף כמו אמה העזריה:

מה לאמה העבריה שבן יוצאה בכסף. וא"ת נילף כסף מציאה ומה ציאה שאין קונה באלמה העזריה קונה באלה כסף שקונה באלמה העזריה אינו דין שקישה באלה וי"ל כ"ש דאיכא למיפרך יצמה תוכיח שנקנית ציאה ואינה נקנית בכסף^א: **היבא** דיהבה לדיריה וקידשתו. פי' בקונטרס שאומרת הרי אתה מקודש לי וקשה שהרי צאש אינו נופל לשון קידושין שאין נאסר צכן לשאר נשים וש לפרש שאומרת הרי אני מקודשת לך וצריך לומר דיהבא לדידיה לאו דוקא שהרי אביה מקבל הקדושין ב אלא רוצה לומר ואמרה: **כתב רחמנא בי יקח ולא בי תקח אשה לאיש.** תימנה כיון דעיקר קרא דכי יקח אתא למימר שהיא לא תקדשנו מה צריך למילף קימה קימה משדה עפרון בלאו הכי משעתי ליה מדכתביז כי יקח ולא כי תקח אשה את איש וי"ל דאי לאו ג"ש הוה מוקמינן קרא דכי יקח איש אקידושין של ציאה אצל בקדושי כסף לא צעינן נתן הוא ואמר

הוא להכי אינטריך גזירה הוה לאורויי דכי יקח מיירי בכסף ואפ"ה צעינן נתן הוא ואמר הוא^א: **ובע"ה** מלמד שנקנית בביאה. וא"ת תיפוק ליה מדכתביז כי יקח דמשמע נמי לשון ציאה כמו כולו^ט קימה דעריות איש אשר יקח את אחותו לא תקח^ט איש אשר יקח את אשת אחיו^ט וי"ל דשאיני היבא דאי אפשר לפרשו צעינן אחר כדלמרינן צפ' נושאין על האנוסה (יבמות דף יג.) ליקוחין כמוצין בתורה סתם^ט הראויה לשכיבה הראויה לקימה קימה וא"ת וילף מג"ש^ט (דנקנית ציאה כדלמרי' בריש בבא על יצמתו (שם דף נה:)^ט) אשה לבעלה מנין שנקנה בהעראה אחיא קימה קימה וי"ל דאי לאו כתב ובעלה עיקר ציאה לא הוה גמרינן מקימה דעריות דכיון דקימה דהתם לא מישמעתי בקנין כלל אצל לשבח הערלה כגמר ציאה גמרינן שפיר: **אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה.** תימנה אי הוה שתיק מוצעלה ה"א אמה העזריה נמי נקנית ציאה מק"ו דהא לקמן (דף ט:.) ממעטינן מוצעלה אמה העזריה והכא אילו לא נכתב ובעלה קאמר וי"ל דהכי פריך והלא דין הוא דמשום אשה לא אינטריך ובעלה דלמאי צק"ו ואי למעוטי אמה העזריה לכתוב קרא ובעל והוי מוקי למעוטי אמה דמשום היא גופה לא צריך וה"א יתירה למה לי^ד ומשני אי לא כתב אלא ובעל היא גופה לא הוה אחיא בקל וחומר דהוה אמינא אמה העזריה תוכיח: **מה ליבמה** שבן זקוקה ועומדת. וא"ת הלא אין מועיל לה זקיקתה לענין כסף וא"כ כל זה אכניס בקל וחומר ונימא הכי ומה יצמה שאע"פ שהיא זקוקה ועומדת אין נקנית בכסף ונקנית ציאה^ה אשה שאינה זקוקה ונקנית בכסף אינו דין שנקנית ציאה ולא יזיק לה מה שאינה זקוקה^ו דכי האי גוונא צריך לומר פרק כילד הרגל (צ"ק דף כה.) דצעי לאוכוחי התם דקדן משלם בחצר הניזק נזק שלם מק"ו דשן ורגל שפטורין ברשות הרבים חייצין ברשות הניזק נזק שלם קרן שחייב ברשות הרבים חאי נזק אינו דין שחייב ברשות הניזק נזק שלם והקשה ר"י התם דאיכא למיפרך מה לשן ורגל דהויקון מזוי תלמר צקדן שאין הויקון מזוי ומפרש ר"י התם דלענין חיוב נזק שלם ברשות הניזק לאו חומר^א היא למיפרך מינה שהרי אינה מועלת כלום בשן ורגל לחייב חזי נזק ברה"ר כקדן וכל זה אשים בקל וחומר ומה שן ורגל שאע"פ שהויקון מזוי פטורין ברשות הרבים חייצין ברשות הניזק נזק שלם קרן שאע"פ שאין הויקון מזוי חייב ברשות הרבים חזי נזק אינו דין שחייב בחצר הניזק ג"ש וגראה לר"י דהכי פריך שכן זקוקה ועומדת לציאה כלומר שעיקר מזהות להקיס לאחיו שם הילכך נקל לה להקנות ציאה^ה יותר מאשה וה"ר אלעזר משונ"א פי' שכן זקוקה ועומדת שציאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ומשום דלשכתן ציאה גומרת לא נאמר שתקנה תחלת קנין^ז. [ועי' מוס' צ"ק כה. ד"ה אין]:

הא אמרם נו'. ומאי תקשה ליה אי אשמועינן קרא בגר דאילונית דתיפוק ציה: **וסנא מייסי ליה מהבא.** קידושי כסף דיליף להו רב יהודה דלעיל^א מאין כסף נפקי ליה לתנא מקימה דשדה עפרון: **כי יקח איש אשה ובעלה.** והצריכה הכתוב גט לפוטרה מקימה זו

דכתבז סיפא דקרא והיה אם לא תמנא וגו': **והלא דין הוא.** שתהא נקנית בכסף מק"ו ולמה לי קרא: **שאינה נקנית ציאה.** אם מסרה ליה לציאה לשם שפחה אינה שפחתו צכן: **נקנית בכסף.** כדכתביז מכסף מקנתו (ויקרא כה): **זו שנקנית ציאה.** דלילף לקמן מוצעלה: **יצמה אינה נקנית בכסף.** ליצם להיות כאשתו להוילאה בגט בלא חליצה דלילף לקמן (דף עד.) יצמה יצא עליה ויצמה ציאה גומרת זה ואין כסף גומר זה: **מעיקרא דדינא.** ממקום שאתם צא ללמוד דהיינו אמה העזריה יש להשיז ולהכי קאמר מעיקרא דדינא פירכא שהתשובה שהשיז בתחילה יצמה תוכיח לאו מעיקרא דדינא אחיא אלא ממקום אחר: **שכן יולאה בכסף.** שפודה את עצמה בתוך שש שנים אם תרצה דכתביז (שמות כא) ט) והפדה והואיל וכסף חשוב זה לפדותה חשוב נמי לקנותה: **שאינה יולאה בכסף.** כדנפקא לן^י מספר כורמה ואין דבר אחר כורמה: **ואינטריך למיכסז ויולאה חנם.** למילף מיינה דלילף לעיל יש כסף לאדון אחר: **היבא דיהבא איחי לדידיה.** כסף וקדשתו דלמרה ליה התקדש לי: **ליסוו קידושין.** דכיון דלשמועי' דכסף עביד אישות מה לי כסף דידיה מה לי כסף דידה להכי הדר תנא קרא זימנא אחרימי בדהיא כי יקח איש ולא כי תקח אשה לאיש: **שכן אין קנינה לשום אישום.** הלכך לא שייכא זה ציאה: **שכן זקוקה ועומדת.** לזה מחמת קידושי המת ואין ציאה בזה אלא לגמור אצל קנין דמעיקרא לא: שטר

מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מיייתית זקוקה ועומדת תאמר בוז שאין זקוקה ועומדת תלמוד לומר ובעלה: ובגין

הוא להכי אינטריך גזירה הוה לאורויי דכי יקח מיירי בכסף ואפ"ה צעינן נתן הוא ואמר הוא^א: **ובע"ה** מלמד שנקנית בביאה. וא"ת תיפוק ליה מדכתביז כי יקח דמשמע נמי לשון ציאה כמו כולו^ט קימה דעריות איש אשר יקח את אחותו לא תקח^ט איש אשר יקח את אשת אחיו^ט וי"ל דשאיני היבא דאי אפשר לפרשו צעינן אחר כדלמרינן צפ' נושאין על האנוסה (יבמות דף יג.) ליקוחין כמוצין בתורה סתם^ט הראויה לשכיבה הראויה לקימה קימה וא"ת וילף מג"ש^ט (דנקנית ציאה כדלמרי' בריש בבא על יצמתו (שם דף נה:)^ט) אשה לבעלה מנין שנקנה בהעראה אחיא קימה קימה וי"ל דאי לאו כתב ובעלה עיקר ציאה לא הוה גמרינן מקימה דעריות דכיון דקימה דהתם לא מישמעתי בקנין כלל אצל לשבח הערלה כגמר ציאה גמרינן שפיר: **אמה העבריה תוכיח שנקנית בכסף ואינה נקנית בביאה.** תימנה אי הוה שתיק מוצעלה ה"א אמה העזריה נמי נקנית ציאה מק"ו דהא לקמן (דף ט:.) ממעטינן מוצעלה אמה העזריה והכא אילו לא נכתב ובעלה קאמר וי"ל דהכי פריך והלא דין הוא דמשום אשה לא אינטריך ובעלה דלמאי צק"ו ואי למעוטי אמה העזריה לכתוב קרא ובעל והוי מוקי למעוטי אמה דמשום היא גופה לא צריך וה"א יתירה למה לי^ד ומשני אי לא כתב אלא ובעל היא גופה לא הוה אחיא בקל וחומר דהוה אמינא אמה העזריה תוכיח: **מה ליבמה** שבן זקוקה ועומדת. וא"ת הלא אין מועיל לה זקיקתה לענין כסף וא"כ כל זה אכניס בקל וחומר ונימא הכי ומה יצמה שאע"פ שהיא זקוקה ועומדת אין נקנית בכסף ונקנית ציאה^ה אשה שאינה זקוקה ונקנית בכסף אינו דין שנקנית ציאה ולא יזיק לה מה שאינה זקוקה^ו דכי האי גוונא צריך לומר פרק כילד הרגל (צ"ק דף כה.) דצעי לאוכוחי התם דקדן משלם בחצר הניזק נזק שלם מק"ו דשן ורגל שפטורין ברשות הרבים חייצין ברשות הניזק נזק שלם קרן שחייב ברשות הרבים חאי נזק אינו דין שחייב ברשות הניזק נזק שלם והקשה ר"י התם דאיכא למיפרך מה לשן ורגל דהויקון מזוי תלמר צקדן שאין הויקון מזוי ומפרש ר"י התם דלענין חיוב נזק שלם ברשות הניזק לאו חומר^א היא למיפרך מינה שהרי אינה מועלת כלום בשן ורגל לחייב חזי נזק ברה"ר כקדן וכל זה אשים בקל וחומר ומה שן ורגל שאע"פ שהויקון מזוי פטורין ברשות הרבים חייצין ברשות הניזק נזק שלם קרן שאע"פ שאין הויקון מזוי חייב ברשות הרבים חזי נזק אינו דין שחייב בחצר הניזק ג"ש וגראה לר"י דהכי פריך שכן זקוקה ועומדת לציאה כלומר שעיקר מזהות להקיס לאחיו שם הילכך נקל לה להקנות ציאה^ה יותר מאשה וה"ר אלעזר משונ"א פי' שכן זקוקה ועומדת שציאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ומשום דלשכתן ציאה גומרת לא נאמר שתקנה תחלת קנין^ז. [ועי' מוס' צ"ק כה. ד"ה אין]:

ומניין

מסורת הש"ס

א) [פסחים יח: וש"נ], ב) [פסחים עז: חולין קח:א], ג) [נדרש"י וכתובי' [ונכת"ן] ליתא], ד) [נדרש"ר ליתא מכאן עד ובעלה. ובכת"י ליתא למינות ולא כי תקח. ולפנינו ע"פ מההרש"ל], ה) [לקמן ט:א] ו [לקמן יד ע"א], ו) [לקמן טז:א], ז) [לקמן מד:א], ח) [דף ג:א], ט) [לקמן טז ע"א], י) [לקמן ה ט] [דף יב:א], יא) [נ"ץ סג ע"ב], יב) [נדרש"ר: הכאמיס. וכן ביהמשך], יג) [ושם ד"ה קימה], יד) [נש"ל וילאה חנם דגמרינן],

מוסף תוספות

א. והורע כחו של כסף שאינו קונה ביבמה במקום שביאה קונה. מוס' הלא"ש. ב. ואי איתו היבא כספא לדידיה היכי הוי כסף דאב דוכות בתו זכי ליה רחמנא ולא זכות חתנו. יעט"כ. ג. ה"א כי יקח אקדושי שטר או ביאה קאי דבתוהו דוקא בעינן אמר הוא אבל בקידושי כסף אימא נתן הוא סגי ואפי' אמרה היא קמ"ל גז"ד דקידה קידה לאורויי לן דכי יקח בקדושי כסף איירי אפאי' כי נתן הוא בעינן נמי אמר הוא וכ"ש בקידושי שטר וביאה שאין שם נתניה חשובה דבעינן אמר הוא. הלשנ"א. ד. דלקמן דריש מה"א דובעלה למעוטי אמה העבריה וה"ק הכא לישתוק מן ה"א דובעלה ולא לכתוב אלא ובעל ועיקר קידושי ביאה ניליף מיבמה ומיעוטא דאמה העבריה נדרוש מובעל דאם אינו ענין לגופו נתנה ענין למעוטי אמה העבריה. מוס' הלא"ש. ה. וא"כ הויא לה ביאה חמורה מכסף. יעט"כ. ו. בשלמא רוב פירוכות שבתלמוד שהן מעין חומרות הק"ו ניחא כגון מה ליבמה שאינה נקנית בשטר, מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף וכו', וכיון שמצינו בה חומרא לענין זה הדין שי לית בה חומרא אחרת מענין אותו הדין. מוס' הלא"ש. ז. אבל גבי כסף לא מהני לה זקוקה ועומדת. שם. ח. דביבמה זקוקה ועומדת וביאה זו עושה נישואין ולפיכך אין כסף קונה בה שאינו עושה נישואין אלא אירוסין בכל מקום תאמר בוז שאינה זקוקה ועומדת מפני שהיא עושה נשואין ביבמה הרי לאירוסין היא צריכה. רמב"ן.